

אוניברסיטת תל-אביב  
הפקולטה לניהול  
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים  
החוג לחשבונאות

## משפט עסקי ומסחרי

מרצה: ד"ר ניר מנדל

מתרגלת: עו"ד אפרת לקס

סמסטר ב' תשס"ח

מועד ב'

|                            |              |
|----------------------------|--------------|
| יום ג' 16.9.08, שעה 14:00  | מועד הבחינה: |
| ארבע שעות. לא תינתן הארכה. | משך הבחינה:  |
| 5 עמודים                   | מס' עמודים:  |
| מותר כל חומר עזר.          | חומר עזר:    |

- היקף התשובה המרבי לכל שאלה רשום בראש כל שאלה. חריגות לא ייבדקו.

# R-13

בהצלחה !!

הוראות חשובות לצורך סריקת מחברת הבחינה:

- נא להמנע מכתובה בעט ירוק או בעפרון.
- נא לא לכתוב בתחום השוליים.

בתום הבחינה על התלמיד להקפיד ולמסור למשגיחה באופן אישי את גיליון ומחברות הבחינה, ולהמתין עד אשר תסמן המשגיחה את המסירה.

שאלה מס' 1 (45%, עד חמישה עמודים)

יעל סיימה זה עתה את לימודיה, והחליטה לרכוש מכונית תוך שימוש בכספים שחסכה. ביום 1.4.08 היא ראתה בעיתון מודעה שפרסמה חברת "הגלגל מכירת רכב בע"מ" (להלן – החברה), אשר לשונה – "למכירה מכונית פולקסוואגן פולו משנת 2006, פרטים בטלפון 050-7654321". יעל התקשרה ואמרה כי היא "מעוניינת במכונית" וסיכמה עם דניאל, מנהל החברה, כי היא תגיע בערב לראות את המכונית.

באותו ערב סרה יעל למגרשה של החברה. דניאל הציג את המכונית בפניה, ולאחר משא-ומתן הוסכם כי יעל תרכוש את המכונית במחיר של 60,000 ₪, ודניאל ניגש למשרד, הדפיס "יעל רוכשת מחברת הגלגל מכירת רכב בע"מ את המכונית פולקסוואגן פולו מספר 11-222-33 תמורת 6,000 שקלים; בתאריך 10.4.08 בצהריים יחתם החוזה המלא אשר יחליף נייר זה אצל עו"ד תחמני, ישולם הסכום במזומן והמכונית תימסר". יעל חתמה על הנייר ודניאל חתם בשם החברה.

למחרת בבוקר, עת היה מגרשה של החברה עמוס לקוחות אשר ביקשו להתעניין בכלי רכב, הגיע אורן (רו"ח הנערך כל הבנה במכאניקה) יחד עם בנו רביב למגרש כדי לרכוש רכב לרביב. אורן ראה את המכונית פולקסוואגן פולו 11-222-33, שאל את דניאל למחירה, דניאל נקב בסכום של 65,000 שקלים, וציין כי "איזו מישהי כבר חצי קנתה את הרכב, אז אם אתה רוצה אותו, שלם במזומן ועכשיו". אורן אמר כי ברצונו לבחון קודם את מצב הרכב אך דניאל אמר "הרכב במצב מכני מצוין, לא רוצה – לא צריך". רביב פרץ בבכי "אבא, אני רוצה את הרכב!", ולאור בכיו של בנו היחיד, שלף אורן חבילת מרשרשים, שלשל את הכסף לידי דניאל, קיבל את מפתחות הרכב ונסע לדרכו.

בצהרי אותו היום התרחשו האירועים הבאים (אשר יש להניח כי נודעו לכל "גיבורי" האירוע):

1. יעל התקשרה לחברה על מנת לברר את כתובת משרדו של עו"ד תחמני ונענתה על ידי דניאל כי "הרכב כבר נמכר".
2. בעוד רביב נוסע ברכב, התחיל הרכב לחרוק ובמוסך הקרוב אליו פנה רביב התברר כי תיבת ההילוכים שחוקה לגמרי.

נדרש

לדון בכל הסוגיות המשפטיות העולות מן האירוע (אין צורך לדון בסוגיות העולות לאור חוק החוזים (תרופות בשל הפרת החוזה)).

הערה: יש להתעלם מנושא העברת בעלות ברכב בדואר ומרישום הבעלות ברכב במשרד הרישוי

שאלה מס' 2 (25%, עד שלושה עמודים)

דורון, קבלן ידוע, קנה מגרש והחל לבנות עליו וילה יוקרתית לפי מפרט מוגדר. ביום 1.11.07 רכש צחי מדורון את הווילה העתידית תמורת 2,000,000 ₪. במעמד חתימת החוזה שילם צחי לדורון 200,000 ₪, והוסכם בין הצדדים כי צחי ישלם לדורון 1,000,000 ₪ נוספים ביום 1.1.08, ובעת קבלת הווילה ביום 1.7.08 ישלם צחי לדורון את יתרת הסכום. הוסכם כי במקרה שצחי יפר את החוזה יוכל דורון לחלט את הסכום של 200,000 ₪.

ביום 21.12.07 התקשר צחי לדורון והודיע לו כי יאחר במספר ימים בתשלום של ה- 1.1.08. זאת, משום שהורי אשתו של צחי, אשר הבטיחו לסייע כספית ברכישת הווילה, האריכו במספר ימים את טיולם הנוכחי בחו"ל, והם יעבירו לצחי את הכסף לכשיחזרו.

ביום 4.1.08 הודיע דורון לצחי במכתב רשום כי הוא רואה באי התשלום במועד הפרה יסודית של החוזה ולפיכך הוא מבטל את החוזה, וכי עקב הפרת החוזה הוא מחלט את 200,000 ₪ אשר קיבל בעת כריתת החוזה. ביום 7.1.08 ביקש צחי להעביר לדורון את הסכום של 1,000,000 ₪, אך דורון סירב לקבלו.

**נדרש**

לדון בכל הסוגיות המשפטיות העולות מן האירוע בהתאם לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת החוזה).

שאלה מס' 3 (20%, עד שלושה עמודים)

בישראל פועלות חברות הדלק הבאות (בסוגריים – נתח השוק של כל חברה): חברה א' (32%), חברה ב' (26%), חברה ג' (24%), חברה ד' (16%) וחברות נוספות (2% ביחד). היקף מכירות הדלק בישראל הינו כ- 15 מיליארדי ₪ לשנה.

באחד מימות השנה נערך כנס בישראל "משק האנרגיה – לאן?". במהלך העמידה בתור במזנון החופשי שוחחו מנהלי ארבע החברות הגדולות זה עם זה, והגיעו להחלטה "בלתי מחייבת" כי בתחנות הדלק בערים הגדולות ייגבה המחיר המרבי בהתאם לצו פיקוח על מחירי מוצרים ושירותים (מחירים מרביים בתחנות תדלוק), תשס"ב-2002, כי בערי השדה תינתן הנחה של עד 3% לכל היותר מהמחיר האמור, כי ביישוב בו פחות מ- 20,000 תושבים לא תיפתח כלל תחנת דלק, וכי בכבישים החדשים מס' 7, מס' 8, מס' 9 ומס' 10 ייפתחו תחנות דלק של אחת החברות בלבד – חברה א', חברה ב', חברה ג' וחברה ד', בהתאמה. כן דובר כי לא יתבצע כל פרסום בתחום, ולבסוף נאמר כי ישכרו במשותף בלבד משרד יחסי ציבור (לובינג) על מנת שיפעל מול רשויות השלטון במטרה לסכל את יוזמת המכונית החשמלית.

נדרש

- א. האם בין החברות קיים הסדר כובל בשוק הדלק (יש להתייחס לכל אחת מן ההסכמות בנפרד)?
- ב. בהנחה כי התשובה לסעיף א' הינה חיובית, האם ההסדר הכובל זכאי לפטור?
- ג. בהנחה כי התשובה לסעיף א' הינה חיובית, והתשובה לסעיף ב' הינה שלילית, מה ניתן לעשות על מנת להכשיר את ההסדר הכובל?
- ד. בהנחה כי ההסדר הכובל לא אושר, וכי חברה ג' מבקשת להתמזג עם חברה ד'. האם המיזוג בא בגדרו של חוק ההגבלים העסקיים?
- ה. בהנחה כי המיזוג בין חברה ג' וחברה ד' אושר. האם בכל האמור לחברות ג' ו-ד' תשתנה התשובה לסעיף ב' לעיל (האם יש אבחנה בין מצב שבו המיזוג בוצע על ידי כך ש- (1) חברה ג' רכשה את כל מניות חברה ד', (2) חברה חדשה ה' רכשה את כל מניות חברה ג' ואת כל מניות חברה ד', או (3) חברה חדשה ה' קלטה את כל הנכסים וההתחייבויות של החברות ג' ו-ד'?).

שאלה מס' 4 (10%, עד עמוד אחד)

דני בן ה-15 ביקש להרשים את חבריו באמצעות רכישת מכשיר סלולארי מתקדם. לאחר שבחן מספר מכשירים, החליט דני לרכוש מחברת פלאקומנר מכשיר בסכום של 7,200 ₪ (אשר משולם ב-36 תשלומים בני 200 ₪ כל אחד).

כעבור מספר חודשים נודע הדבר להוריו.

נדרש

- א. מהו תוקף העסקה לרכישת המכשיר הסלולארי?
- ב. האם וכיצד תשתנה התשובה לסעיף א', אם תמורת המכשיר שולמה במלואה במזומן ומראש (ואין כל דמי שימוש חודשיים מזעריים)?

אוניברסיטת תל-אביב  
הפקולטה לניהול  
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים  
החוג לחשבונאות

משפט עסקי ומסחרי

מרצה: ד"ר ניר מנדל

מתרגלת: עו"ד אפרת לקס

סמסטר ב' תשס"ח

מועד ב'

|                            |              |
|----------------------------|--------------|
| יום ג' 16.9.08, שעה 14:00  | מועד הבחינה: |
| ארבע שעות. לא תינתן הארכה. | משך הבחינה:  |
| 5 עמודים                   | מס' עמודים:  |
| מותר כל חומר עזר.          | חומר עזר:    |

- היקף התשובה המרבי לכל שאלה רשום בראש כל שאלה. חריגות לא ייבדקו.

**ב ה צ ל ח ה !!**

**הוראות חשובות לצורך סריקת מחברת הבחינה:**

- נא להמנע מכתובה בעט ירוק או בעפרון.
- נא לא לכתוב בתחום השוליים.

בתום הבחינה על התלמיד להקפיד ולמסור למשגיחה באופן אישי את גיליון ומחברות הבחינה, ולהמתין עד אשר תסמן המשגיחה את המסירה.

### שאלה מס' 1 (45%, עד חמישה עמודים)

יעל סיימה זה עתה את לימודיה, והחליטה לרכוש מכונית תוך שימוש בכספים שחסכה. ביום 1.4.08 היא ראתה בעיתון מודעה שפרסמה חברת "הגלגל מכירת רכב בע"מ" (להלן – החברה), אשר לשונה – "למכירה מכונית פולקסוואגן פולו משנת 2006, פרטים בטלפון 050-7654321". יעל התקשרה ואמרה כי היא "מעוניינת במכונית" וסיכמה עם דניאל, מנהל החברה, כי היא תגיע בערב לראות את המכונית.

באותו ערב סרה יעל למגרשה של החברה. דניאל הציג את המכונית בפניה, ולאחר משא-ומתן הוסכם כי יעל תרכוש את המכונית במחיר של 60,000 ₪, ודניאל ניגש למשרד, הדפיס "יעל רוכשת מחברת הגלגל מכירת רכב בע"מ את המכונית פולקסוואגן פולו מספר 11-222-33 תמורת 6,000 שקלים; בתאריך 10.4.08 בצהריים יחתם החוזה המלא אשר יחליף נייר זה אצל עו"ד תחמני, ישולם הסכום במזומן והמכונית תימסר". יעל חתמה על הנייר ודניאל חתם בשם החברה.

למחרת בבוקר, עת היה מגרשה של החברה עמוס לקוחות אשר ביקשו להתעניין בכלי רכב, הגיע אורן (ר"ח הנעדר כל הבנה במכאניקה) יחד עם בנו רביב למגרש כדי לרכוש רכב לרביב. אורן ראה את המכונית פולקסוואגן פולו 11-222-33, שאל את דניאל למחירה, דניאל נקב בסכום של 65,000 שקלים, וציין כי "איזו מישהי כבר חצי קנתה את הרכב, אז אם אתה רוצה אותו, שלם במזומן ועכשיו". אורן אמר כי ברצונו לבחון קודם את מצב הרכב אך דניאל אמר "הרכב במצב מכני מצוין, לא רוצה – לא צריך". רביב פרץ בבכי "אבא, אני רוצה את הרכב!", ולאור בכיו של בנו היחיד, שלף אורן חבילת מרשרשים, שלשל את הכסף לידי דניאל, קיבל את מפתחות הרכב ונסע לדרכו.

בצהרי אותו היום התרחשו האירועים הבאים (אשר יש להניח כי נודעו לכל "גיבורי" האירוע):

1. יעל התקשרה לחברה על מנת לברר את כתובת משרדו של עו"ד תחמני ונענתה על ידי דניאל כי "הרכב כבר נמכר".
2. בעוד רביב נוסע ברכב, התחיל הרכב לחרוק ובמוסד הקרוב אליו פנה רביב התברר כי תיבת ההילוכים שחוקה לגמרי.

### נדרש

לדון בכל הסוגיות המשפטיות העולות מן האירוע (אין צורך לדון בסוגיות העולות לאור חוק החוזים (תרופות בשל הפרת החוזה)).

הערה: יש להתעלם מנושא העברת בעלות ברכב בדואר ומרישום הבעלות ברכב במשרד הרישוי

שאלה מס' 2 (25%, עד שלושה עמודים)

דורון, קבלן ידוע, קנה מגרש והחל לבנות עליו וילה יוקרתית לפי מפרט מוגדר. ביום 1.11.07 רכש צחי מדורון את הווילה העתידית תמורת 2,000,000 ₪. במעמד חתימת החוזה שילם צחי לדורון 200,000 ₪, והוסכם בין הצדדים כי צחי ישלם לדורון 1,000,000 ₪ נוספים ביום 1.1.08, ובעת קבלת הווילה ביום 1.7.08 ישלם צחי לדורון את יתרת הסכום. הוסכם כי במקרה שצחי יפר את החוזה יוכל דורון לחלט את הסכום של 200,000 ₪.

ביום 21.12.07 התקשר צחי לדורון והודיע לו כי יאחר במספר ימים בתשלום של ה- 1.1.08. זאת, משום שהורי אשתו של צחי, אשר הבטיחו לסייע כספית ברכישת הווילה, האריכו במספר ימים את טיולם הנוכחי בחו"ל, והם יעבירו לצחי את הכסף לכשיחזרו.

ביום 4.1.08 הודיע דורון לצחי במכתב רשום כי הוא רואה באי התשלום במועד הפרה יסודית של החוזה ולפיכך הוא מבטל את החוזה, וכי עקב הפרת החוזה הוא מחלט את 200,000 ₪ אשר קיבל בעת כריתת החוזה. ביום 7.1.08 ביקש צחי להעביר לדורון את הסכום של 1,000,000 ₪, אך דורון סירב לקבלו.

נדרש

לדון בכל הסוגיות המשפטיות העולות מן האירוע בהתאם לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת החוזה).



שאלה מס' 3 (20%, עד שלושה עמודים)

בישראל פועלות חברות הדלק הבאות (בסוגריים – נתח השוק של כל חברה): חברה א' (32%), חברה ב' (26%), חברה ג' (24%), חברה ד' (16%) וחברות נוספות (2% ביחד). היקף מכירות הדלק בישראל הינו כ- 15 מיליארדי ₪ לשנה.

באחד מימות השנה נערך כנס בישראל "משק האנרגיה – לאן?". במהלך העמידה בתור במזנון החופשי שותחו מנהלי ארבע החברות הגדולות זה עם זה, והגיעו להחלטה "בלתי מחייבת" כי בתחנות הדלק בערים הגדולות ייגבה המחיר המרבי בהתאם לצו פיקוח על מחירי מוצרים ושירותים (מחירים מרביים בתחנות תדלוק), תשס"ב-2002, כי בערי השדה תינתן הנחה של עד 3% לכל היותר מהמחיר האמור, כי ביישוב בו פחות מ- 20,000 תושבים לא תיפתח כלל תחנת דלק, וכי בכבישים החדשים מס' 7, מס' 8, מס' 9 ומס' 10 ייפתחו תחנות דלק של אחת החברות בלבד – חברה א', חברה ב', חברה ג' וחברה ד', בהתאמה. כן דובר כי לא יתבצע כל פרסום בתחום, ולבסוף נאמר כי ישכרו במשותף בלבד משרד יחסי ציבור (לובינג) על מנת שיפעל מול רשויות השלטון במטרה לסכל את יוזמת המכונית החשמלית.

נדרש

- א. האם בין החברות קיים הסדר כובל בשוק הדלק (יש להתייחס לכל אחת מן ההסכמות בנפרד)?
- ב. בהנחה כי התשובה לסעיף א' הינה חיובית, האם ההסדר הכובל זכאי לפטור?
- ג. בהנחה כי התשובה לסעיף א' הינה חיובית, והתשובה לסעיף ב' הינה שלילית, מה ניתן לעשות על מנת להכשיר את ההסדר הכובל?
- ד. בהנחה כי ההסדר הכובל לא אושר, וכי חברה ג' מבקשת להתמזג עם חברה ד'. האם המיזוג בא בגדרו של חוק ההגבלים העסקיים?
- ה. בהנחה כי המיזוג בין חברה ג' וחברה ד' אושר. האם בכל האמור לחברות ג' ו-ד' תשתנה התשובה לסעיף ב' לעיל (האם יש אבחנה בין מצב שבו המיזוג בוצע על ידי כך ש- (1) חברה ג' רכשה את כל מניות חברה ד', (2) חברה חדשה ה' רכשה את כל מניות חברה ג' ואת כל מניות חברה ד', או (3) חברה חדשה ה' קלטה את כל הנכסים וההתחייבויות של החברות ג' ו-ד'?).

שאלה מס' 4 (10%, עד עמוד אחד)

דני בן ה-15 ביקש להרשים את חבריו באמצעות רכישת מכשיר סלולארי מתקדם. לאחר שבחן מספר מכשירים, החליט דני לרכוש מחברת פלאקומנר מכשיר בסכום של 7,200 ₪ (אשר משולם ב-36 תשלומים בני 200 ₪ כל אחד).

כעבור מספר חודשים נודע הדבר להוריו.

#### נדרש

- א. מהו תוקף העסקה לרכישת המכשיר הסלולארי?
- ב. האם וכיצד תשתנה התשובה לסעיף א', אם תמורת המכשיר שולמה במלואה במזומן ומראש (ואין כל דמי שימוש חודשיים מזעריים)?

## פתרון

### שאלה מס' 1

#### 1. עסקאות נוגדות

1.1. בהנחה כי נכרת חוזה בין יעל לבין החברה (ראה להלן), הרי מאחר והעסקה כאמור לא הושלמה – המכונית טרם נמסרה ליעל (ותמורתה טרם שולמה לחברה), עולה סוגיית העסקאות הנוגדות.

1.2. לפי סעיף 12 לחוק המיטלטלין, זכותו של הרוכש הראשון (יעל) עדיפה, אלא אם הרוכש השני (אורן) התקשר בעסקה וקיבל את המיטלטלין בתום לב ובתמורה.

1.2.1. קבלת המיטלטלין – אורן קיבל את החזקה ברכב.

1.2.2. תום לב – ספק אם אורן תם-לב, מאחר ונאמר לו על ידי דניאל כי "מישהי כבר חצי קנתה את הרכב", ואפשר והיה עליו לחקור ולדרוש מה משמע הדבר.

1.2.3. תמורה – אורן נתן תמורה מלאה.

1.3. לפיכך, אם אכן אמירתו זו של דניאל יש בה כדי לשלול את תום ליבו של אורן, הרי זכותה של יעל תגבר. אם עדיין יש לומר כי אורן הינו תם לב, זכותו תגבר.

#### 2. משא ומתן לכריתת החוזה (סעיף 12 לחוק החוזים)

##### 2.1. תחולה כרונוולוגית

2.1.1. סעיף 12 חל מרגע הקשר הראשון בין הצדדים למשא ומתן, ולכן, סעיף 12 חל על המודעה שפרסמה החברה, אשר הינה למעשה הקשר הראשון בין החברה ללקוחותיה, וכן כמובן על חילופי הדברים אשר בין דניאל לבין אורן (אין נתונים בדבר חילופי הדברים בין דניאל לבין יעל).

##### 2.2. תחולה פרסונאלית

2.2.1. סעיף 12 מטיל חובה לנהוג בתום לב על מי שמשתתף במשא ומתן, אף אין הוא מתעתד להפוך לצד לחוזה. לכן, ולאור פסי"ד פנידר נגד קסטרן, סעיף 12 חל על דניאל – מנהל החברה הפועל מטעמה, הגם שהחוזה אמור להיחתם בין החברה לבין הלקוח.

##### 2.3. הפרת חובת תום הלב

2.3.1. המצג המפורש המטעה כי הרכב במצב מכני מצוין (בדברי דניאל לאורן), בעוד אשר גיר ההילוכים שחוק לגמרי, ולמצער אי-הגילוי אודות עובדה זו (בהנחה כי המצג המפורש לא נאמר ליעל), כאשר לאור אופייה הצרכני של העסקה היה מקום לגלות עובדה זו, מהווה הפרה של חובת תום הלב.

2.3.2. מנגד, ניתן לטעון, למצער ביחס לאי-גילוי (להבדיל ממצג מפורש מטעה), כי בעסקאות כגון דא נהוג הכלל של "ייהר הקונה", וכי ידוע כי מוכרי מכוניות משומשות אינן נוהגים לגלות את כל הפגמים אודות הממכר...

##### 2.4. הסעדים בגין הפרת חובת תום הלב

2.4.1. לפי הפסיקה המסורתית הסעד (היחיד) הינו פיצוי הסתמכות. לפי הפסיקה החדשה ניתן לתבוע כל סעד שהוא, לרבות פיצויי קיום.

### 3. כריתת החוזה (פרק א' לחוק החוזים)

#### 3.1. האם המודעה אשר פרסם דניאל מהווה הצעה

3.1.1. הפנייה הינה לציבור.

3.1.2. הפנייה מעידה על גמירת דעת מצד החברה למכור את המכונת.

3.1.3. מסוימות – הפנייה נעדרת את הרכיב המרכזי – התמורה (מאתר ורכב, כידוע, אינו commodity, הרי לא ניתן לראות במחירי מחירונים כאמור, מה גם שקיים יותר ממחירון אחד, משום מקור להשלמה).

3.1.4. לכן, המודעה אשר פרסם דניאל אינה הצעה כי אם הזמנה להציע הצעות.

#### 3.2. האם האמירה הטלפונית של יעל "אני מעוניינת" מתווה קיבול

3.2.1. מאחר והמודעה אינה מהווה הצעה, הרי הודעתה של יעל אינה מהווה קיבול.

#### 3.3. האם הנייר עליו חתמו החברה (באמצעות דניאל) ויעל מהווה חוזה

3.3.1. הנייר עליו חתמו החברה ויעל הינו למעשה מעין זכרון-דברים, ולכן יש לבחון האם הוא עולה כדי חוזה.

3.3.2. גמירת דעת – עולה כי הצדדים סיימו את המשא-ומתן, וכי הם מתכוונים להתקשר בחוזה מחייב. בפרט, החתימה מהווה חשובה לעניין גמירת הדעת. יתר על כן, מנוסחת הקשר עולה כי החוזה המלא "יחליף" את זיכרון הדברים, היינו, כי עד לחתימת החוזה המלא, זכרון-הדברים הינו בתוקף.

3.3.3. מסוימות – הצדדים הסכימו במסגרת הנייר על כל הפרטים העיקריים – התמורה, מקום הביצוע ותנאי התשלום.

#### 3.4. האם בין החברה לבין אורן נכרת חוזה

3.4.1. מן האירוע עולה כי בין החברה לבין אורן נכרת חוזה (ראה להלן בדבר צורת החוזה).

### 4. פגמים בכריתת החוזה (פרק ב' לחוק החוזים)

#### 4.1. פגמים קוגניטיביים (סעיפים 14 ו-15 לחוק החוזים)

##### 4.1.1. טעות

4.1.1.1. אורן (ואפשר שגם יעל) סבור כי הרכב במצב מכני מצוין (ולמצער תקין), בעוד אשר גיר ההילוכים של הרכב שחוק לגמרי.

##### 4.1.2. תיקון הטעות

4.1.2.1. תיקון הטעות אינו רלבנטי במקרה דנן.

##### 4.1.3. גרימת הטעות על ידי הצד האחר

4.1.3.1. טעותו של אורן נגרמה על ידי המצג המפורש של דניאל כי החברה במצב מכני מצוין (למצער גם טעותה של יעל נגרמה עקב שתיקת דניאל, אם קיימת חובת גילוי).

4.1.3.2. שאלה היא, האם לאור העובדה כי אורן (ואף יעל) יכולים היו לקחת את הרכב לבדיקה במכון רישוי, כפי שמקובל בעת ביצוע עסקה למכירת רכב, אין לומר כי טעותו של אורן (ויעל) נגרמה (גם) בשל המחדל כאמור.

#### 4.1.4. ידיעת הטעות על ידי הצד האחר

4.1.4.1. פשיטא כי החברה (באמצעות דניאל) יודעת אודות טעותו של אורן (וניתן לומר כי אף אודות טעותה של יעל).

#### 4.1.5. קשר סיבתי

4.1.5.1. אילו אורן (ואף יעל) היו יודעים את המצב לאשורו, היו נמנעים מרכישת הרכב, ולמצער רוכשים אותו במחיר נמוך באופן משמעותי, לאור היותה של תיבת ההילוכים רכיב מרכזי ברכב.

#### 4.1.6. יסודיות הטעות

4.1.6.1. קיים הבדל משמעותי בין רכב במצב מכני מצוין ולמצער בעל תיבת ההילוכים תקינה לרכב אשר תיבת ההילוכים בו שחוקה לגמרי.

#### 4.1.7. הפגמים הקוגניטיביים

4.1.7.1. טעות ידועה (סעיף 14א) לחוק החוזים) – ביחס לאורן, התקיימו כל רכיבי הטעות הידועה; ביחס ליעל – התקיימו כל הרכיבים רק אם קיימת חובת גילוי אודות מצב הרכב. לכן, לאורן זכות ביטול מוחלטת ועצמית (וליעל אם קיימת חובת גילוי כאמור).

4.1.7.2. טעות לא ידועה (סעיף 14ב) לחוק החוזים) – ביחס ליעל, אם אכן החברה (באמצעות דניאל) לא ידעה על טעותה, הרי לבית המשפט שיקול דעת לבטל את החוזה בכפוף לשיקולי צדק. על בית המשפט ליישם קריטריון אובייקטיבי, ולבחון את הצדק היחסי בין הצדדים בנסיבות הקונקרטיות, כאשר על יעל לשכנע שהעוול שייגרם לה אם תישאר קשורה בחוזה, גדול מהעוול שייגרם לחברה על ידי הביטול. במקרה דנן, נראה כי בבירור כך הם פני הדברים.

4.1.7.3. הטעיה (סעיף 15 לחוק החוזים) – ביחס לאורן, התקיימו כל רכיבי הטעיה; ביחס ליעל – התקיימו כל הרכיבים רק אם קיימת חובת גילוי אודות מצב הרכב כאמור. לכן, לאורן זכות ביטול מוחלטת ועצמית (וליעל אם קיימת חובת גילוי כאמור).

### 4.2. עושק (סעיף 18 לחוק החוזים)

#### 4.2.1. קשר סיבתי

4.2.1.1. כאמור, אילו אורן היה יודע את המצב לאשורו, היה נמנע מרכישת הרכב, ולמצער רוכש אותו במחיר נמוך באופן משמעותי, לאור היותה של תיבת ההילוכים רכיב מרכזי ברכב כאמור.

#### 4.2.2. מצב העשוק

4.2.2.1. מצוקה – ספק רב האם ניתן לראות בבכי של נער (לפחות בגיל המזערי לקבלת רישיון נהיגה), אשר אינו אלא "סחיטה רגשית", משום מצוקה.

4.2.2.2. חוסר ניסיון – הגם שאורן נעדר הבנה במכאניקה, הרי הניסיון הרלבנטי הינו לעניין עסקאות בתחום הרכב, וגם אם בתחום זה אורן נעדר ניסיון, הרי אין די בחוסר מומחיות או חוסר שיקול דעת עסקי גרידא, אלא יש להצביע על מגבלות חברתיות וחינוכיות או על תכונה הטבועה במתקשר. במקרה זה, המדובר בשיקול דעת עסקי גרוע גרידא.

#### 4.2.3. התנהגות העושה – ניצול המצוקה

4.2.3.1. ניתן לכאורה לטעון כי הדרישה של דניאל מאורן להחליט באופן מיידי האם ברצונו לרכוש את הרכב אם לאו מהווה ניצול המצוקה.

#### 4.2.4. גריעות תנאי החוזה

4.2.4.1. במקרה דנן, אבן-הבחן לבחינה הינה המחיר – האם המחיר גבוה באופן בלתי סביר מן המקובל. במקרה דנן, המחיר גבוה בפחות מ- 10% מהמחיר אשר נדרש מקונה חליפי (יעל), ולכן, כפי הנראה אין לומר כי תנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל (בהתעלם מהיות תיבת ההילוכים שחוקה כאמור).

#### 4.2.5. התוצאה

4.2.5.1. כפי הנראה לא התקיימו התנאים הנדרשים לעילת העושה, בהיעדר מצב מתאים של העושה. אם בכל זאת התקיימו התנאים הנדרשים לעילת העושה, הרי לאורן זכות ביטול מוחלטת ועצמית.

#### 4.3. טעות סופר (סעיף 16 לחוק החוזים)

4.3.1. העובדה כי המחיר אשר ננקב בנייר אשר נחתם בין יעל לבין החברה הינו 4,000 במקום 40,000, כפי שהוסכם בין הצדדים, הינה טעות סופר – השמטה טכנית של ספרה 0 אשר הינה שגיאת רישום.

4.3.2. הטעות תתוקן על פי אומד דעת הצדדים – 40,000, כפי שהיה בעת כריתת החוזה, ואינה עילה לביטול החוזה.

#### 4.4. ביטול החוזה בעקבות פגם בכריתתו

##### 4.4.1. ביטול החוזה (סעיף 20 לחוק החוזים)

4.4.1.1. על אורן או יעל להודיע לחברה באופן ברור על כוונה לבטל את החוזה.

4.4.1.2. על הודעת הביטול להינתן תוך זמן סביר לאחר שנודע על עילת הביטול.

##### 4.4.2. השבת לאחר הביטול (סעיף 21 לחוק החוזים)

4.4.2.1. חובת ההשבה היא חדדית ושווה. המשמעות הינה כי החברה תשיב לאורן את כספו ואורן ישיב לחברה את הרכב (בהנחה כי דמי השימוש הראויים בגין הנסיעה הקצרה הינם זניחים). מנגד, בכל האמור לחוזה בין החברה לבין יעל, הרי מאחר וטרם הועברו תמורות, חובת ההשבה נעדרת משמעות.

5. עיקרון חופש החוזים

5.1. חופש עיצוב החוזה – מבחינה צורנית (סעיף 23 לחוק החוזים)

5.1.1. החוזה בין החברה לבין יעל נעשה בכתב, הגם שלא הייתה חובה לעשות כן.

5.1.2. החוזה בין החברה לבין אורן הינו חוזה בעל-פה או אף בהתנהגות, כאשר במקרה זה אין כל דרישת צורה מסוימת.

6. חוזה לטובת צד שלישי (פרק ד' לחוק החוזים)

6.1. הגם שרכישת הרכב על ידי אורן נעשתה עבור בנו רביב, הרי הלכה למעשה היחסים בין אורן לבין רביב אינם חלק מההתקשרות החוזית קא עסקינן, ולכן אין המדובר בחוזה לטובת צד שלישי (לרביב עצמו אין למעשה כל זכויות והללו הן זכויותיו של אורן).

## שאלה מס' 2

1. הפרת ההסכם (סעיף 1 לחוק התרופות)
  - 1.1. הפרה צפויה (סעיף 17 לחוק התרופות)
    - 1.1.1. צחי גילה את דעתו 10 ימים לפני הגיע המועד לקיום החוזה כי לא יקיים את החוזה, כאשר גילוי הדעת שלו הינו ברור.
    - 1.1.2. בפני דורון עומדת הברירה בין האפשרויות הבאות:
      - 1.1.2.1. הסתמכות על ההפרה הצפויה והפעלת התרופות בגין ההפרה, כאשר בית המשפט, בנותנו צו אכיפה, לא יורה שיש לבצע את התשלום לפני המועד המקורי שנקבע.
      - 1.1.2.2. התעלמות מן ההפרה הצפויה, והמתנה למועד הקיום, ואם אכן לא יקום החוזה – הפעלת התרופות בין הפרת החוזה – כפי שנעשה בפועל.
  - 1.2. הפרת החוזה (סעיף 1 לחוק התרופות)
    - 1.2.1. אי-ביצוע התשלום ביום 1.1.08 מהווה הפרת ההסכם על ידי צחי. הגורם להפרה אינו רלבנטי.
    - 1.2.2. אם לדורון אין זכות לבטל את החוזה (ראה להלן), הרי דורון למעשה בסרבו לקבל לאחר מכן את התשלום מאת צחי ולהמשיך את ביצוע החוזה מהווה הפרת ההסכם על ידי דורון.
2. סעד האכיפה (סעיפים 2 ו-3 לחוק התרופות)
  - 2.1. תביעת אכיפה על ידי דורון
    - 2.1.1. אכיפת החוזה משמעה פנייה לבית המשפט אשר יורה לצחי לבצע את התשלום במועדו (דבר אשר דורון נמנע מעשותו).
  - 2.2. תביעת אכיפה על ידי צחי
    - 2.2.1. אכיפת החוזה משמעה פנייה לבית המשפט אשר יורה לדורון לקבל את התשלום ולהמשיך את ביצוע החוזה.
    - 2.2.2. אפשר ואכיפת החוזה דורשת פיקוח בלתי סביר, לאור משך הזמן הצפוי של ביצוע החוזה. מנגד, הוילה נבנית לפי מפרט מוגדר, כאשר שיתוף הפעולה הנדרש בין הצדדים אינו רב.
3. סעד הביטול וההשבה (סעיפים 6 – 9 לחוק התרופות)
  - 3.1. הפרת צחי כהפרה יסודית אם לאו (סעיף 6 לחוק התרופות)
    - 3.1.1. הפרת צחי אינה יסודית על פי מבחן היסודיות המוסכמת בהיעדר קביעה בעניין.
    - 3.1.2. ספק רב האם הפרת צחי מהווה הפרה יסודית על פי מבחן היסודיות המסתברת, באשר קבלן סביר לא היה נמנע ככל הנראה מהתקשרות בהסכם למכירת וילה אילו היה צופה איחור של שבוע בלבד (וכך אף נקבע בעניין דומה בפסק דין ביטון נגד פרץ).
  - 3.2. הפרת דורון כהפרה יסודית אם לאו (סעיף 6 לחוק התרופות)
    - 3.2.1. הפרת דורון אינה יסודית על פי מבחן היסודיות המוסכמת בהיעדר קביעה בעניין.
    - 3.2.2. פשיטא כי הפרת דורון הינה יסודית, באשר רוכש היה נמנע מלהתקשר בחוזה אילו היה יודע כי הקבלן לא יקיימו.



### 3.3. ביטול החוזה בעקבות ההפרות (סעיף 7 לחוק התרופות)

3.3.1. מאחר והפרת צחי אינה יסודית, הרי דורון אינו יכול לבטל את החוזה ללא מתן אורכה, אלא היה נדרש ליתן אורכה סבירה לצחי, אשר במהלכה, כמתואר, צחי למעשה קיים את החוזה – מסר את התשלום הנדרש.

3.3.2. מאחר והפרת דורון הינה יסודית, הרי צחי יכול לבטל את החוזה ללא מתן אורכה.

### 3.4. הודעת ביטול (סעיף 8 לחוק התרופות)

3.4.1. דורון מסר הודעה לצחי אודות ביטול החוזה, כאשר ההודעה נמסרה תוך זמן סביר והיא מעידה באופן מפורש על כוונת ביטול. מאחר ולדורון כאמור לעיל לא הייתה ככל הנראה זכות לעשות כן, הרי הודעתו נעדרת משמעות (אלא ניתן להתייחס אליה למעשה כאל הפרה צפויה).

3.4.2. אם צחי מעוניין לבטל את החוזה, עליו להודיע על כך לדורון תוך זמן סביר (למעשה הודעה נעדרת משמעות, כי דורון עצמו הודיע על ביטול החוזה כאמור).

### 3.5. השבה (סעיף 9 לחוק התרופות)

3.5.1. בעקבות ביטול החוזה חלה חובת השבה תדדית אך לא שווה.

3.5.2. על דורון לחשיב לצחי את המקדמה בסך של 200,000 ₪ אשר שילם לו (בכפוף לאמור להלן בדבר פיצויים מוסמכים).

### 4. סעד הפיצויים (סעיפים 10 – 16 לחוק התרופות)

#### 4.1. הזכות הכללית לפיצויים (סעיף 10 לחוק התרופות)

##### 4.1.1. תביעת דורון

4.1.1.1. דורון זכאי לפיצוי אשר יעמיד אותו במקום בו היה אילו החוזה היה מקיים, ולמעשה, תביעת הפיצויים חופפת לאכיפת החוזה.

##### 4.1.2. תביעת צחי

4.1.2.1. צחי זכאי לפיצוי אשר יעמיד אותו במקום בו היה אילו החוזה היה מקיים – ההפרש בין שוויה של וילה דומה לבין הסכומים על פי החוזה אשר טרם שולמו על ידי צחי לדורון.

#### 4.2. פיצויים ללא הוכחת נזק – הפרת חיוב לספק או לקבל נכס (סעיף 11(א) לחוק התרופות)

4.2.1. המדובר בחוזה לאספקת או לקבלת נכס – וילה, אשר החוזה נוקב להם תמורה המתבטאת בכסף – 2,000,000 ₪, ואשר יש להם בזמן הביטול שווי (עתיד) הניתן לשומה בכסף. לכן, אם החוזה בוטל כדין על ידי דורון, הוא זכאי להפרש אשר בין שווי הוילה ביום הביטול לבין סכום של 2,000,000 ₪, בהנחה כי שווי הוילה הינו פחות מכך, ואם החוזה בוטל כדין על ידי צחי, הוא זכאי להפרש אשר בין שווי הוילה ביום הביטול לבין סכום של 2,000,000 ₪, בהנחה כי שווי הוילה הינו יותר מכך.

#### 4.3. פיצויים ללא הוכחת נזק – הפרת חיוב לשלם סכום כסף (סעיף 11(ב) לחוק התרופות)

4.3.1. בגין העיכוב של שבוע בתשלום הכסף לדורון זכאי דורון לקבל ריבית – מחיר השימוש בכסף.

#### 4.4. פיצויים בעד נזק שאינן של ממון (סעיף 13 לחוק התרופות)

4.4.1. דורון אינו זכאי על פני הדברים לפיצוי בעד נזק שאינו של ממון.

4.4.2. צחי זכאי לכאורה לפיצוי בגין אובדן הנאה, עוגמת נפש וכו', אם יימנעו הימנו המגורים בוילה במועד המתוכנן.

4.4.3. לבית המשפט שיקול דעת רחב הן לעניין קביעת גובהו של הפיצוי והן ביחס לעצם קיומו.

#### 4.5. פיצויים מוסכמים (סעיף 15 לחוק התרופות)

4.5.1. הסכום של 200,000 ₪ אשר שולם על ידי צחי לדורון לפני הפרת החוזה על ידי צחי, ואשר דורון מבקש לחלט, מהווה למעשה פיצוי מוסכם.

4.5.2. במקרה דנן, מחד קיים יחס סביר בין סכום הפיצוי המוסכם לבין סך התמורה החוזית – כ-10%, אולם הפיצוי המוסכם, בערכים מוחלטים, הינו גבוה, ולכן ניתן לטעון כי לא מתקיים כל יחס סביר בין הנזק לבין הפיצוי המוסכם ובית המשפט עשוי להפחיתו.

## שאלה מס' 3

## 1. התנאים לקיומו של הסדר כובל

- 1.1. הסדר – סעיף 1 לחוק ההגבלים העסקיים מגדיר את המונח "הסדר" באופן רחב, לרבות הסדר שאינן מחייב משפטית כאמור. לכן, גם "החלטות בלתי מחייבות" מהוות הסדר.
- 1.2. בין בני אדם המנהלים עסקים – חברות הדלק מתחרות זו בזו באותו שוק ולכן המדובר בבני אדם המנהלים עסקים (הן לפי הגישה המצרית ששררה בעבר והן לפי הגישה המרחיבה הנוכחית).
- 1.3. (הגבלת התחרות) בינו לבין הצדדים האחרים להסדר – הכבילות מגבילות את חופש הפעולה של חברות הדלק.
- 1.4. הגבלת התחרות –
  - 1.4.1. קביעה כי בערים הגדולות ייגבה המחיר המרבי וכי בערי השדה תינתן הנחה של עד 3% לכל היותר מהמחיר האמור מהווה הסדר לתיאום מחירים, ולכן המדובר בפגיעה בתחרות בהתאם לחזקה שבסעיף 2(ב) לחוק ההגבלים העסקיים.
  - 1.4.2. קביעה כי לא יפתחו תחנות דלק ביישובים בהם פחתו מ- 20,000 תושבים מהווה הסדר להקטנת ההיצע של הנכסים (במשולב עם השירותים) בשוק, בדומה לפרשת תיאום סגירת סניפי הבנקים בימי שישי, ולכן המדובר בפגיעה בתחרות בהתאם לחזקה שבסעיף 2(ב) לחוק ההגבלים העסקיים.
  - 1.4.3. קביעה כי בכביש מסוים רק חברה מסוימת תפתח תחנות דלק מהווה חלוקה של טריטוריית מכירה, אשר הינה הסדר לחלוקת השוק, ולכן המדובר בפגיעה בתחרות בהתאם לחזקה שבסעיף 2(ב) לחוק ההגבלים העסקיים.
  - 1.4.4. הקביעה בדבר הימנעות מפרסום – פרסום הינו אמצעי שיווק ולפיכך מעודד תחרות, ולכן המדובר בפגיעה בתחרות בהתאם למבחן שבסעיף 2(א) לחוק ההגבלים העסקיים, באשר יש בו כדי להגביל את התחרות כאמור.
  - 1.4.5. פעולה משותפת בלבד לשכירת משרד יחסי ציבור על מנת לסכל את יוזמת המכונית החשמלית – המדובר בפגיעה בתחרות בהתאם למבחן שבסעיף 2(א) לחוק הגבלים העסקיים, באשר יש בו כדי להגביל את התחרות.

## 2. פטורים

- 2.1. הקביעה כי בערים הגדולות ייגבה המחיר המרבי בהתאם לתקנות אינה פטורה בהתאם לפטור הקבוע בחוק להסדר שכבילותיו נקבעו על פי דין, באשר הדין קובע מחיר מרבי כאמור, כאשר כל חברה יכולה לדרוש מחיר נמוך יותר, ולכן הקביעה כי לא יידרש מחיר נמוך יותר אינה חוסה תחת הפטור.
- 2.2. פעולה משותפת מול רשויות השלטון על מנת לסכל את יוזמת המכונית החשמלית פטורה בהתאם לפטור לבר חקיקתי לשיתופי פעולה בין מתחרים בפעולה מול רשויות השלטון, ובתנאי שבמסגרת שיתוף הפעולה לא יועבר כל מידע אשר העברתו עלולה לגורע מן התחרות בין העוסקים החולקים במידע.

### 3. הכשרת ההסדר הכובל

- 3.1. ניתן לפנות לממונה על ההגבלים העסקיים בבקשה לקבל פטור מהצורך באישור ההסדר הכובל.
- 3.2. (אם הממונה סרב ליתן פטור או אף ללא פנייה לממונה) ניתן לפנות לבית הדין להגבלים עסקיים בבקשה לקבל אישור להסדר הכובל, ולאחר הגשת הבקשה וטרם ההחלטה בה להגיש בקשה לאב בית הדין לקבלת היתר זמני.

### 4. מיזוג חברה ג' עם חברה ד'

- 4.1. חלופת מחזור המכירות - מחזור המכירות הכולל של החברות המתמזגות הינו  $40\% * 15$  מיליארד = 6 מיליארדים < 150 מיליון, ומחזור המכירות של החברות הינו 3.6 מיליארדים ו- 2.4 מיליארדים, בהתאמה, היינו < 10 מיליון, ולכן החלופה מתקיימת.
- 4.2. חלופת יצירת מונופולין – נתח השוק המצרפי של החברות לאחר המיזוג הינו  $40\% > 50\%$ , ולכן החלופה אינה מתקיימת.
- 4.3. חלופת מונופולין קיים – אף אחת מהחברות אינה מונופולין.

### 5. הסכמות לאחר המיזוג

- 5.1. כאשר המיזוג בוצע כך שחברה ג' רכשה את כל מניות חברה ד' – המדובר בהסדרים בין חברה אם לחברה בת, הזכאים לפטור הקבוע בחוק.
- 5.2. כאשר המיזוג בוצע כך שחברה חדשה ה' רכשה את כל מניות חברה ג' ואת כל מניות חברה ד' – ההסכם אינם זכאים לפטור, באשר הפטור האמור להסדרים בין חברה אם וחברה בת אינו חל על חברות אחיות.
- 5.3. כאשר המיזוג בוצע כך שחברה חדשה ה' קלטה את כל הנכסים וההתחייבויות של החברות ג' ו- ד', הרי המדובר בישות משפטית יחידה, וחוק ההגבלים העסקיים אינו מתייחס להסדרים פנימיים במסגרתה (ולכן למעשה ביחס לחברות ג' ו- ד' לשעבר אין כל הסדרים למעשה).

## שאלה מס' 4

1. המדובר ברכישה באשראי, באשר הממכר – הטלפון הסלולארי, נמסר לדני לפני תשלום מלוא המחיר. לכן, בהתאם לסעיף 6א לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, המדובר בפעולה שאינה תקפה, כל עוד לא ניתנה לה הסכמת הנציג, לכן, ובהתאם לפסי"ד אלה אבן, דני יוכל להשיב את המכשיר לסניף הקרוב של חברת פלאקומנר מבלי שיידרש לשאת ביתרת התשלומים.
2. כאשר מלוא תמורת המכשיר שולמה במזומן ומראש, הרי אין המדובר בעסקת אשראי. לכן, יש לבחון האם המדובר בפעולה תקפה (שאינה ניתנת לביטול), או שמא המדובר בפעולה תקפה אך הניתנת לביטול, מאחר ונעשתה שלא בהסכמת הנציג. בהנחה – אשר תקפותה בספק רב – כי קטינים בני 15 רוכשים מכשיר סלולארי, הרי המדובר בפעולה שדרכם של קטינים בגילו של הקטין לעשותו; ניתן אף לומר, בדוחק, כי חברת פלאקומנר לא ידעה ולא היה עליה לדעת כי דני הינו קטין, אך מנגד היה עליה לנקוט יוזמה עצמית ולברר האם דני הינו קטין (דרישת תעודת זהות). בין כך ובין כך, ניתן לטעון כי לאור ההיקף הכספי של העסקה, הרי יש בה לגרום נזק ש לממש לרכושו של דני, ולכן מתקיים החריג והמדובר בפעולה תקפה אך הניתנת לביטול. לחילופין, ניתן לטעון כי קטינים בגיל 15 אינם נוהגים לרכוש בעצמם מכשיר סלולארי, ולכן אף בשל כך חלה ברירת המחדל – פעולה תקפה אך הניתנת לביטול, מאחר ונעשתה שלא בהסכמת הנציג כאמור. לכן, ניתן יהיה בדומה לאמור לעיל, להשיב את המכשיר לסניף הקרוב של חברת פלאקומנר ולקבל החזר כספי.